

Alternativa samverkansformer för Sjukvårdens Larmcentral, SvLc.

Innehåll

Alternativa samverkansformer för Sjukvårdens Larmcentral	1
Inledning.....	2
Olika typer av regional samverkan.....	2
Jämförelse mellan samverkansformerna	4
Omvärldsbevakning	5
Handlingsalternativ	5
Rekommendation	6

Inledning

Ambulansdirigeringsnämnden är en gemensam nämnd mellan Region Västmanland, Region Uppsala och Region Sörmland som har till uppgift att samordna larmcentralerna (SvLc) i regionerna.

Nämnden ansvarar för att invånarna i alla tre regioner får en ambulansverksamhet som är en del av en hållbar och patientsäker vårdkedja. Nämnden följer utifrån befolkningsperspektivet utvecklingen inom hälso- och sjukvårdsområdet, med särskilt fokus på prioritering och dirigeringsstjänsten, och tar de initiativ som bedöms gagna en effektiv verksamhet. Genom avtalssamverkan ansvarar nämnden också för SvLc i Region Värmland.

Ambulansdirigeringsnämndens uppdrag består bland annat av ett antal beslutsärenden, samt hantering av verksamhetskritisk information kopplad till regionernas prioriterings- och dirigeringsstjänst, SvLc. De beslut som nämnden fattar rör ärenden såsom ekonomirapporter, verksamhetsplan, verksamhetsberättelse, sammanträdestider och svar på revisionsrapporter, men även avtal med samverkansparter så som SOS Alarm AB.

Inför kommande mandatperiod 2027-2030 finns ett önskemål om att se över den nuvarande samverkansform.

Olika typer av regional samverkan

Sveriges regioner samverkar i en mängd olika former och inom en stor mängd områden. Nedan redogörs kort för fyra olika drifts- eller samverkansformer som är möjliga vid samverkan mellan offentliga aktörer som regioner och kommuner.

1) Gemensam nämnd

Kommuner och regioner får besluta att en nämnd ska vara gemensam med en annan kommun eller en annan region, 3 kap. 9 § kommunallagen (KL) (2017:725). En gemensam nämnd tillsätts i någon av de samverkande kommunerna eller regionerna och ingår i denna kommuns eller regions organisation. KL:s regler om nämnder med vissa kompletteringar tillämpas för nuvarande ambulansdirigeringsnämnd. En gemensam nämnd utgör inte en egen juridisk person, till skillnad från ett kommunalförbund.

2) Avtalssamverkan

Regler om avtalssamverkan infördes i kommunallagen 2018. En kommun eller en region får ingå avtal om att någon av dess uppgifter helt eller delvis ska utföras av en annan kommun eller en annan region. Lokaliseringsprincipen, det vill säga kravet i 2 kap. 1 § KL på anknytning till kommunens eller regionens område eller dess medlemmar, utgör inte något hinder för sådan avtalssamverkan enligt 9 kap. 37 § KL. En kommun eller region får inom ramen för avtalssamverkan, med vissa begränsningar, uppdra åt anställd i annan kommun eller regionen att besluta å den egna kommunens eller regionens vägnar i ett visst ärende eller en viss grupp av ärenden.

3) Kommunalförbund

Samverkan i ett kommunalförbund innebär att de samverkande kommunerna och/eller regionerna (förbundsmedlemmarna) lämnar över skötseln av en kommunal angelägenhet till förbundet, som utgör en egen juridisk person. Ett kommunalförbund kan beskrivas som ett slags specialkommun för den eller de kommunala uppgifter som medlemmarna har gett förbundet. Om inget annat anges eller följer av bestämmelserna om kommuner och regioner tillämpas dessa bestämmelser även för kommunalförbund, enligt 9 kap. 2 § KL.

4) Delägt bolag

Enligt 10 kap. 1 § KL får fullmäktige i kommuner eller regioner, om det inte i lag eller annan författning anges att angelägenheten ska bedrivas av en kommunal nämnd, besluta att lämna över skötseln av en kommunal eller regional angelägenhet till en juridisk person eller en enskild individ.

Jämförelse mellan olika samverkansformer

Viktiga aspekter vid val av samverkansform är vilken samverkansform som i högst grad leder till en effektiv verksamhet. Fokus för jämförelsen mellan de olika samverkansformerna ligger på avtalssamverkan enligt kommunallagen i förhållande till, nuvarande gemensam nämnd, ambulansdirigeringsnämnd. Övriga samverkansformer bedöms som alltför administrativa.

Styrning och ledning

Vid *avtalssamverkan* skulle ansvaret för prioritering och dirigerings tjänsten hamna hos regionstyrelsen i en utförande region alternativt annan ansvarig nämnd. Delegationsbeslut skulle fattas i enlighet med styrelsens eller nämndens delegationsordning. Vilka beslut som delegeras styrs genom avtal inom ramen för avtalssamverkan, med de begränsningar som följer av 6 kap. 38 § (exempelvis ärenden som avser verksamhetens mål, inriktning, omfattning eller kvalitet).¹

Avtalet mellan regionerna vid avtalssamverkan bör reglera hur prioritering och dirigerings tjänsten styrs och hur de övergripande målen och principerna ska utformas. Det bör ske på ett sådant sätt att regioners förtroendevalda ges likvärdiga påverkansmöjligheter. Insyn skulle kunna säkras genom avtalets utformning, exempelvis genom krav på att kvartalsrapporter godkänns av alla regioner och hur delegationsbeslut ska anmälas.

Ekonomi

Det finns kostnader direkt kopplade till den gemensamma ambulansdirigeringsnämndens ledamöter. Oavsett samverkansform tillkommer arbetstid hos sekreterare, controller och ansvariga tjänstemän som föredrar och skriver fram ärenden. Val av samverkansform har ingen direkt påverkan på verksamhetens kostnader och kostnadsfördelning. Vid avtalssamverkan skulle kostnadsfördelning för själva prioritering och dirigerings tjänsten, på motsvarande sätt som idag, regleras genom avtal.

Tillsyn och uppföljning

En gemensam nämnd ska granskas av revisorerna i var och en av de samverkande kommunerna eller regionerna.² Vid avtalssamverkan är det revisionen i den utförande regionen som granskar.

Styrelsen har uppsiktsplikt över bland annat eventuella gemensamma nämnders verksamhet. Styrelsen ska också ha uppsikt över kommunal verksamhet som bedrivs i juridiska personer (bolag och stiftelser) och sådana kommunalförbund som regionen är medlem i. Därutöver har styrelsen uppsiktsplikt över sådan avtalssamverkan som sker.³ Styrelsens uppsiktsplikt är därmed likvärdig oavsett val av samverkansform. Uppföljning av avtalssamverkan ska även ske genom att styrelsen årligen till fullmäktige rapporterar om regionens avtalssamverkan.⁴

Möjligheten för regionernas revision att granska prioritering och dirigerings tjänsten är större om denna fortsatt drivs genom gemensam nämnd. Det skulle även till stor del bygga på att regionerna upprättar interna rutiner för hur uppföljning av avtalssamverkan ska ske. Den avtalssamverkan enligt kommunallagen som redan idag sker i respektive region⁵ följs inte upp på det sätt som anges i 9 kap. 38 § KL om att styrelsen årligen ska rapportera till fullmäktige om regionens avtalssamverkan.

¹ 9 kap. 37 § KL

² 9 kap. 34 § KL

³ 6 kap. 1 § KL

⁴ 9 kap. 38 § KL

⁵ Avtalssamverkan enligt kommunallagen avseende Svenskt biobanksregister samt avtalssamverkan om nationell samordning och planering av hälso- och sjukvård inför höjd beredskap och krig (NSPL)

Omvärldsbevakning

Arbetsgruppen för utredningen har inte kunnat identifiera någon motsvarande samverkan mellan andra regioner som den som finns mellan Region Sörmland, Region Uppsala och Region Västmanland med gemensam ambulansdirigeringsnämnd.

Handlingsalternativ

Inledningsvis konstateras att samverkansformerna kommunalförbund och delägt bolag inte bedöms som relevanta för den gemensamma prioritering och dirigerings tjänsten. Att bilda ett kommunalförbund eller delägt bolag är administrativt krävande då det bland annat krävs stadgar, styrelse och en ny organisatorisk tillhörighet för anställda. Utredningens bedömning i denna del är att dessa alternativ för samverkan därför inte är lämpliga eller ändamålsenliga.

De alternativ som kvarstår är fortsatt samverkan i gemensam nämnd respektive avtalssamverkan.

Alternativet gemensam nämnd

En fortsatt samverkan i gemensam ambulansdirigeringsnämnd medför att administrationen kopplat till nämnden är oförändrat. Tydliga fördelar med gemensam nämnd är det delade ansvaret, tydliga ansvarsfördelningen och en tydlig politisk styrning. Att regionerna väljer representanter till nämnden bidrar till att regionerna har förutsättningar för god insyn och inflytande i nämnden.

Alternativ avtalssamverkan

Avtalssamverkan skulle innebära en enklare form av samverkan över regiongränserna och avtalet kopplat till detta skulle innebära en förändring gällande hur prioritering och dirigerings tjänsten styrs politiskt men inte verksamhetsmässigt.

Vid avtalssamverkan kvarstår behov av att liksom idag följa upp verksamheten, fatta beslut om styrande dokument på området och annat som rör prioritering och dirigerings tjänsten. En avveckling av ambulansdirigeringsnämnden skulle innebära att dessa ärenden i stället hanteras genom annan ansvarig nämnd hos utförande region. Utförande region har en fortsatt politisk förankring genom den nämnd som väljs som ansvarig för prioritering och dirigerings tjänsten, men motsvarande inflytande över verksamheten behöver säkerställas även för de andra regionerna. Detta bör hanteras genom att avtalet utformas på ett sätt som säkerställer ett lika stort inflytande för respektive region.

Rekommendation

Att organisera regionernas ambulansdirigering i form av en gemensam nämnd innebär inte enbart en formell struktur – det innebär att regionerna gemensamt tar ett långsiktigt och politiskt förankrat ansvar för en av hälso- och sjukvårdens mest kritiska samhällsfunktioner.

I en tid präglad av ökade krav på krisberedskap, resiliens och samordning är den gemensamma nämnden den samverkansform som bäst svarar mot framtidens utmaningar. Den möjliggör effektiv ledning, snabbare beslutsvägar och tydligare ansvarsförhållanden. En gemensam nämnd utgör dessutom en stabil plattform för utveckling, innovation och forskning.

En gemensam nämnd, bestående av flera regioner, är en styrka i avtalsförhandlingar med externa parter och förbättrar möjligheterna till regional samverkan. Den utgör även en styrka i den komplexa nationella situation som SvLc befinner sig i.

Utifrån erfarenheterna från ambulansdirigeringsnämnden bedöms fortsatt gemensam nämnd vara den mest ändamålsenliga samverkansformen även för mandatperioden 2027–2030.

Vår rekommendation är att även Region Värmland erbjuds möjlighet att ingå i den gemensamma ambulansdirigeringsnämnden för mandatperioden 2027–2030.